

ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Проблема політичної участі молоді ще довгий час буде не тільки актуальною з точки зору виявлення тенденцій, що склалися Політизації молодих людей, а й щодо управління складними Процесами політичної участі молоді в умовах становлення Громадянського суспільства в сучасній Україні.

Мета дослідження: дослідити особливості процесу участі молоді в житті сучасного українського суспільства; аналіз процесу встановлення молодіжної політики.

Завдання дослідження: реалізація поставленої мети передбачає вирішення наступних завдань: а) схему періодизації сучасного організованого молодіжного руху; б) типи за специфікою діяльності молодіжних організацій у соціально-політичному просторі; в) рівні участі у вирішенні своїх проблем за Р. Арнштайном; г) форми участі молоді в житті.

Об'єкт дослідження: Форми участі молоді у суспільстві.

Предмет дослідження: форми участі молоді в політичному житті.

Аналіз досліджень і публікацій: Молодь відчуває себе не дуже добре, хоча більш рідше за інші вікові групи. Вона краще розуміє сучасні проблеми і потреби суспільства, тому що розвивається в ногу із ним, демонструє доволі високий рівень оптимізму і очікування. Вікова група 18-30 років є більш впевнена в своїх силах і готова рідше діяти, потім ті якості трохи знижуються. Молодь робить суттєвий внесок в суспільне життя України. Влада могла б більше приділяти увагу цим активістам підтримувати їх та створювати належні умови для їх розвитку, вдосконалення, адже це наше майбутнє!

Україна перейшла на демократичний шлях розвитку її політична система постійно змінюється та вдосконалюється. Молодь є тим суспільним прошарком, який відіграє особливу роль у розвитку суспільства. Саме вона виступає провідником соціально-економічного, політичного і духовного відродження, рушієм нових якісних змін, викликаних назрілими потребами суспільства. Тому держава, що прагне прогресивного розвитку, потребує якомога повнішого залучення молоді до трансформаційних процесів. [1]

О. Корнієвський запропонував схему періодизації сучасного організованого молодіжного руху. Так, він виділяє чотири головних етапи сучасного розвитку молодіжного руху в Україні:

- «неформальний» (середина 80-х – осінь 1989р.) або клубно-гуртовий період широкої громадсько-політичної дискусії, теоретичного пошуку в молодіжному середовищі нової системи ідеологічних координат, переоцінки традиційних цінностей, політизації молодіжних громадських об'єднань, які не мали за своїм статусом прямого відношення до політики;

- «самодіяльний» (осінь 1989 – жовтень 1990 рр.) – поширення руху соціально-політичних, громадянських ініціатив молоді. Політична платформа більшості новостворених на той час молодіжних організацій еволюціонує від загальноперспективних вимог до антикомуністичних гасел, спрямованих на здобуття повної незалежності України. Молодіжний рух набув тоді більш організованих форм національно-патріотичного волевиявлення молоді, почав, образно кажучи, виходити з оболонки клубної самодіяльності;

- «інтегративний» (наприкінці 1990 – серпень 1991рр.) – період поглиблення політичної диференціації, у тому числі за партійною ознакою, подальшої інтеграції молодіжних об'єднань в єдиний український молодіжний рух за національну державність, демократичні перетворення і соціальну справедливість; період пошуку ними оптимальної організаційної моделі співпраці на всеукраїнському та регіональному рівнях. Молодіжний рух дедалі більше набував на цьому етапі свого розвитку соціально-державницького спрямування;

- «посткомуністичний» (з 24 серпня 1991р. і до теперішнього часу) – етап його інституалізації, формування інтегрованої сукупності державних і недержавних громадських інституцій, організацій, установ, що ставлять за мету створення необхідних умов для самореалізації молоді, сприяння її соціальному становленню та розвитку. Пріоритетними функціями молодіжного руху стають соціально-захисна, патріотично-виховна та комунікативна. [7]

Можна зазначити, що проблемні аспекти з даної теми представлені в недостатньо розкритому обсязі. Також слід сказати, що намагання сучасних істориків висвітлити всебічно та об'єктивно цю тему тривають. [3]

У сучасному світі волонтерська діяльність сприймається як важлива складова суспільного розвитку, основа розбудови громадянського суспільства. У «Декларації про волонтерську діяльність» (2001 р.) зазначається, що «волонтерська діяльність – індивідуальна чи колективна – є способом підтримки та зміцнення таких людських цінностей, як піклування та надання допомоги членам громади; використання кожної людиною своїх прав та обов'язків як члена певної громади в процесі навчання та розвитку впродовж усього життя, реалізуючи весь свій людський потенціал; взаємодії між людьми, незважаючи на всі відмінності, для спільного життя в здоровому стабільному суспільстві, для спільного вироблення нових способів вирішення проблем, які виникають» [4]

Особливість волонтерського руху в Україні полягає у тому, що найчисельнішою групою волонтерів, які працюють у соціальній сфері, є учнівська та студентська молодь. Участь молодих людей у волонтерському русі дозволяє їм через здійснення благодійної діяльності зробити особистий внесок у вирішення соціальних проблем, самореалізуватися через ініціювання проектів і програм соціально корисної спрямованості. За приналежністю до певних організацій волонтерів можна класифікувати як таких, що працюють у державних організаціях, волонтерів недержавних організацій, волонтерів навчальних закладів, корпоративних волонтерів, волонтерів ініціативних груп мешканців територіальних громад. Волонтерська діяльність – індивідуальна чи колективна – це спосіб підтримки, піклування, надання допомоги членам громади; взаємодії між людьми для спільного вироблення нових шляхів вирішення проблем, які виникають. Вона створює можливості для навчання та розвитку впродовж життя кожної людини, що особливо важливо для дітей та молоді. [5]

Сучасними формами самоорганізації молоді можуть бути різні за структурою та ідеологічною спрямованістю утворення: студентські колективи, професійні гуртки, молодіжні політичні партії чи осередки політичних партій, неформальні об'єднання за інтересами, інтерактивні клуби, соціальні групи в мережі Інтернет, молодіжні субкультури, міжнародні спілки, молодіжні громадські організації тощо.

За специфікою діяльності молодіжних організацій у соціально-політичному просторі виділяють такі їх типи:

- молодіжні філії політичних партій;
- громадсько-політичні організації молоді (ультраліві, ліві, лівоцентристські, центристські, правочентристські, праві, ультраправі);
- молодіжні релігійні організації;
- молодіжні фахові об'єднання, організації за інтересами (фахові молодіжні структури, наукові, літературно-мистецькі та культурологічні організації; вишкільні та спортивно-патріотичні організації молоді);
- благодійні фонди для молоді та молодіжні благодійні фонди;
- національні молодіжні організації;

– студентський рух (профспілки, громадські студентські організації; фахові студентські організації та об'єднання за інтересами; органи студентського самоврядування);

– молодіжні партії [6]

Молодь та особи ранньозрілого віку більш схильні до ризику, пов'язаного з самостійною зайнятістю або підприємницькою діяльністю, їм зазвичай притаманна готовність до зміни місця роботи і навіть характеру діяльності, до освоєння нової або більш складної роботи, що має особливе значення в умовах структурної перебудови економіки. Часто характер мотивації, готовність враховувати вимоги ринку праці, енергійність і динамічність, що вигідно вирізняють молодь, доповнюються більшою поширеністю у її середовищі тих знань, навичок і умінь, що нині високо цінуються в працівниках (навички роботи на комп'ютері, спілкування іноземними мовами, водіння автомобіля). Скажімо, приватні роботодавці явно віддають перевагу працевлаштуванню молодих осіб. Їх конкурентоздатність на ринку праці зумовлюється більш високою адаптаційною активністю, здатністю до перекваліфікації, власне молодістю, кращим станом здоров'я (щоправда, ним, на жаль, нині може похвалитися далеко не кожна молода особа) [7]

Рівні участі громади у вирішенні своїх проблем за Р. Арнштайном

1. Маніпулювання
2. Терапія
3. Інформування
4. Консультування
5. Умиротворення
6. Участь
7. Делегування повноважень Влада громадян
8. Контроль з боку населення [8]

Рівні участі дітей у вирішенні своїх проблем за Р. Гартом

1. Маніпуляція
2. Декорація
3. Формальна участь
4. Постановка завдань та інформування
5. Консультація та інформування
6. Ідеї, що ініціюються дорослими із залученням дітей
7. Ідеї, що ініціюються виключно дітьми
8. Ідеї, що ініціюються дітьми із залученням дорослих [9]

Найнижчий рівень «маніпулювання», в якому молоді учасники соціального проекту не розуміють суті проекту і, відповідно, власних дій та участі в ньому. Дорослі маніпулюють ними, відповідно до своїх цілей.

«Декорування» (другий рівень) дуже близьке до «маніпулювання». Дорослі «декорують» той факт, що молоді люди не є ініціаторами заходів, та використовують молодь щоб свій прикрасити захід.

Третій рівень – «формальна участь», або «токенізм» (перекладається з англійської як символічний захід, реформа або перебудова, яка проводиться для годиться). Цим визначенням описується формальне використання молоді при проведенні різних заходів. Дорослі використовують молодь задля досягнення своїх цілей.

На четвертому рівні «постановка завдань та інформування» соціальний проект повинен відповідати таким вимогам: – молодь розуміє і поділяє мету і завдання проекту; – молодь знає, хто і чому приймає рішення про її участь; – роль молоді значна і усвідомлена, вони не є лише декорацією для дорослих; – молоді люди стають учасниками проекту добровільно після того, як вони зрозуміли його суть. Молоді люди можуть бути для дорослих дуже цінними консультантами.

На рівні «консультування та інформування» – ідея, мета, завдання – все розроблюється дорослими, але молоді люди беруть участь у цьому процесі, з ними консультуються на етапі розробки. Відповідно до їхньої оцінки та рекомендацій кінцевий результат коригується. Проте прийняття кінцевого рішення залишається за дорослими.

П'ятий рівень наголошує, що хоча проект ініціюється дорослими, рішення приймаються разом з молоддю. Така співучасть у розробці проекту сприяє виникненню відчуття відповідальності за його результати і спонукає молодь бути активними учасниками.

Шостий рівень «драбини участі» – прийняття рішень з ініціативи молодих людей під керівництвом дорослих. Шляхом дійсної участі в проектах, які передбачають вирішення конкретних проблем, молодь розвиває навички критичного сприйняття та порівняння точок зору, які є важливими для розвитку самовизначення.

Найвищий рівень молодіжної участі – рішення, які приймаються з ініціативи молодих людей разом з дорослими. Таким чином молоді люди самостійно планують, реалізують, оцінюють соціальний проект і несуть повну відповідальність за його результати. Відповідальність за свої рішення пов'язана насамперед із набуття досвіду участі та розвитком соціально корисної компетентності.

Отже, молоді люди незважаючи на свій невеликий досвід є освічені. Вони вдосконалюються, розвиваються, вивчають нові соціально-політичні дисципліни і засвоюють політичну культуру, яка відрізняється від політичної культури тоталітарного суспільства. Вони вважають, що життя суспільства в цілому залежить кожної людини, від її власного бажання діяти заради змін. Молодь, особливо та, яка вже мала змогу побувати в аудиторіях багатьох молодіжних програм та проектів громадських організацій, розуміє – громадянське суспільство залежить від активних людей. Вони вірять, що активна людина, насправді може впливати на своє життя та на життя найближчого оточення, і навіть на зміни в усій країні. Саме серед такої молоді нам потрібно шукати майбутніх лідерів, не тільки політичних лідерів, але лідерів в інших суспільних сферах: місцевих громад, соціальних рухів, професійних спілок, громадських організацій.

Література

1. Бородін Є. І. Держава і молодь: історія ювенального законодавства в Україні (середина 80-х – початок 90-х років ХХ ст.). – К.: Укр. центр політ. менеджменту, 2004. – 238 с. С 162
2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. – 250 с.
3. Кизименко І. О. Суспільно-політичні рухи в Україні (90-ті роки ХХ ст.) Автореф. дисерт. на здобуття наук. ступ. канд. іст. наук. – К., 2003.
4. Декларація про волонтерську діяльність. Амстердам, Нідерланди. Січень 2001 року.
5. УЧАСТЬ молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри : щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2011 року) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державна служба молоді та спорту України. – К., 2012. – С.78
6. УЧАСТЬ молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри : щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2011 року) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державна служба молоді та спорту України. – К., 2012. – С.69

7. УЧАСТЬ молоді в суспільному житті: досвід, можливості, бар'єри : щорічна доповідь Президенту України, Верховній Раді України, кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2011 року) / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державна служба молоді та спорту України. – К.:, 2012. – С.29 ; С.8-9
8. Джерело: Arnstein R.A. Power to the People Public Administration Review/ Vol. 32, 1972
9. Джерело: Hart P. Children's participation. Joseph Rowntree Foundation. York, 1991..